

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА**

ПРОКОФ'ЄВ Євген Геннадійович

УДК 378.091.315.7(043.3)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ
ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В
УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор
ВОВК Людмила Петрівна,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, завідувач кафедри теорії та історії педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ШАПРАН Ольга Іллівна,
Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», завідувач кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент
МАКАРЕНКО Леся Леонідівна,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, доцент кафедри інформаційних систем та технологій.

Захист відбудеться 1 липня 2011 року о 12.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 30 травня 2011 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.Д. Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобальні за своїми масштабами інноваційні процеси, що відбуваються в системі вищої освіти, потребують переходу в навчанні від традиційного пасивного накопичення суми знань до вмотивованого засвоєння студентами технологій здобуття наукової інформації та умінь реалізовувати свої знання в професійній діяльності. З огляду на це навчальний процес у сучасному вищому навчальному закладі має бути спрямований на підготовку компетентного спеціаліста, мобільного на ринку праці, комп'ютерно грамотного. Йдеться, власне, про перебудову вищої професійної освіти, про необхідність використання таких технологій навчання, які б активізували пізнавальну й творчу діяльність студентів, забезпечували формування знань та умінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Інтенсивний розвиток інформаційної індустрії, її вплив на науку, культуру, освіту зумовлює зміни в системі освіти з урахуванням соціального замовлення, продиктованого інформаційним суспільством. Етап розвитку, на якому перебуває сьогодні педагогічна теорія і практика, характеризується станом варіативності, постійною динамікою, що потребує від педагога вияву креативності як нормативної професійної властивості особистості, а від студента – вміння ефективно обробляти величезні масиви інформації.

Підготовка педагогічних національних кадрів нової генерації потребує глибокого обґрунтування концепції дисциплін педагогічного циклу.

Процес професійно-педагогічної підготовки став об'єктом досліджень В. Бондаря, П. Гусака, О. Дубасенюк, В. Краєвського, Н. Протасової, О. Падалки, С. Сисоєвої, О. Шапран, М. Шкіля та інших.

Перегляд поглядів на саму сутність і зміст професійно-педагогічної підготовки значною мірою визначається інформатизацією освіти, запровадженням у навчання нових інформаційних технологій, які, по-перше, змінять способи подання інформації; по-друге, змінять способи аналізу та дослідження проблем; по-третє, оскільки вони впливають на постановку й методи дослідження проблеми, то можуть змінювати способи прийняття рішень. Таким чином нові інформаційні технології постають як нові інтелектуальні засоби, тим самим впливають на саму сутність освіти.

Водночас слід мати на увазі, що достатньо високу педагогічну ефективність мають лише ті освітні технології, які:

- забезпечують діалоговий режим у процесі розв'язання різних пізнавальних завдань;

- мають вбудовані довідники;

- забезпечують моделювання даних і видачу індивідуальних завдань;

- звільняють від безлічі рутинних обчислень;

- передбачають порівняння різних методів і підходів, а також закономірностей за допомогою машинного експерименту;

- проводять оперативне й поточне тестування на основі спеціального банку запитань і відповідей.

З поширенням у світі нових інформаційних технологій і з появою Інтернету у вищих закладах освіти склалася передумови появи й розвитку нового напрямку

в освіті – дистанційного навчання, що ґрунтується на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях.

Особливе місце у формуванні системи дистанційного навчання належить працям, в яких аналізується процес індивідуалізації особистісно орієнтованого навчання таких педагогів, як: С. Батишев, І. Бех, Є. Бондаревська, М. Жалдак, О. Кирсанов, Ч. Куписевич, І. Огородніков, О. Пехота, П. Сікорський та ін.; психологів: Б. Ананьєв, Г. Балл, Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Кульчицька, О. Леонт'єв, О. Машбиць, Н. Менчинська, В. Моляко, К. Платонов, Л. Рубінштейн та ін.

Проведений аналіз можливостей інфокомунікаційних технологій, які впливають на забезпечення повноцінної загальнопедагогічної підготовки, показав на існування недостатньої розробленості питань навчання студентів за дистанційних умов, що спонукало до пошуків ефективних шляхів вирішення проблеми і зумовило вибір теми дисертаційного дослідження: «Організаційно-педагогічні засади загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану наукової проблеми кафедри теорії та історії педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова «Науково-практичні проблеми актуалізації виховання особистості в процесі підготовки вчителя» і входить до плану наукових досліджень наукового напрямку «Зміст освіти, форми, методи і засоби підготовки вчителя» (протокол № 6 від 25.12.2003 р.). Нами розроблено і теоретично обґрунтовано модель загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання.

Тема дисертації затверджена Вченою Радою НПУ імені М.П. Драгоманова (протокол № 13 від 19 червня 2008 року та погоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології України, протокол № 7 від 28 жовтня 2008 року).

Мета дослідження. Експериментально довести, що якість засвоєння педагогічної теорії значно підвищиться за умови впровадження системи дистанційного навчання, заснованої на принципах індивідуалізації та реалізованої на засадах модульної дидактичної системи.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан вивчення в сучасній педагогічній науці проблеми використання системи дистанційного навчання в процесі професійної підготовки майбутніх учителів.

2. Адаптувати до умов навчання майбутніх учителів комп'ютерну технологію дистанційного навчання з метою використання її на заняттях циклу педагогічних дисциплін.

3. Визначити організаційні і педагогічні засади та обґрунтувати педагогічні умови ефективності використання дистанційного навчання при загальнопедагогічній підготовці майбутніх учителів.

4. Розробити і теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання.

5. На основі результатів педагогічного експерименту розробити електронні навчальні курси «Педагогіка» та «Історія педагогіки».

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутнього вчителя у системи дистанційного навчання.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні засади ефективної загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання.

Методи дослідження: *теоретичні методи:* системно-структурний аналіз вживався з метою систематизації теоретичних узагальнень і досвіду загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів у вищих педагогічних закладах України; порівняльний метод застосовувався для аналізу науково-методичної літератури, періодичних видань і нормативних актів. Використання цих методів здійснювалося на засадах об'єктивності й альтернативних підходів до обробки зібраного фактичного матеріалу; *емпіричні:* педагогічне спостереження за навчальною діяльністю студентів; методи опитування, тестування, інтерв'ю з викладачами педагогічних дисциплін; обсерваційні – пряме й опосередковане спостереження; прогностичні (метод експертних оцінок, самоаналіз, самооцінка); констатувальний і формувальний експерименти, завдяки яким виявлені якісні показники засвоєння педагогічної теорії та перевірена ефективність системи дистанційного навчання.

Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та Бердянського державного педагогічного університету. У різних видах експериментальної роботи брали участь 417 студентів.

Наукова новизна дослідження:

– *вперше* розроблено модель загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів в умовах дистанційного навчання, яка включає мету, принципи, методологічні підходи, умови ефективного використання дистанційного навчання, етапи підготовки, педагогічні програмні засоби, рівні готовності студентів до діяльності; електронні навчальні курси «Педагогіка» та «Історія педагогіки»;

– *вдосконалено* технологію введення системи дистанційного навчання в навчальний процес, що спрямовано на формування педагогічної компетентності як важливого складника професіоналізму майбутніх спеціалістів у процесі загальнопедагогічної підготовки;

– *уточнено* зміст понять: «дистанційне навчання», «дистанційна освіта», «педагогічні технології», «технології дистанційного навчання», «інформатизація», «інформаційно-освітнє середовище» тощо.

– *набули подальшого розвитку* питання теорії та практики використання системи дистанційного навчання, заснованої на принципі індивідуалізації та реалізованої на засадах модульної дидактичної системи;

Практичне значення отриманих результатів визначається тим, що в дослідженні сформульовано теоретичні положення й висновки, одержані експериментальні дані дають змогу глибоко осмислити ефективність застосування системи дистанційного навчання для формування педагогічної

компетентності майбутніх учителів та спрогнозувати доцільні напрями її подальшого вдосконалення.

В дисертації немало уваги приділено розробці і виданню електронних навчальних посібників (електронних навчальних курсів «Педагогіка» та «Історія педагогіки»). Ці посібники являють собою навчальну програмну систему комплексного призначення, що забезпечує безперервність і повноту дидактичного циклу процесу навчання; містить теоретичний навчальний матеріал; забезпечує тренувальну навчальну діяльність і контроль рівня знань, а також інформаційно-пошукову діяльність, імітаційне моделювання з комп'ютерною візуалізацією. Дані програмні навчально-методичні комплекси, призначені для самостійного засвоєння навчального матеріалу. Вони є доповненням до класичних видань підручників або їх альтернативою.

Опрацьовані та апробовані комп'ютерні технології, а також рекомендації щодо їх використання дають можливість своєчасно вносити науково обґрунтовані корективи в навчальні плани та програми із загальнопедагогічної підготовки.

Крім того, одержані результати можуть бути використані при підготовці підручників та навчальних посібників з теорії педагогіки, під час розробки програмно-методичних матеріалів та читанні спецкурсів і проведенні семінарських занять.

Вірогідність і надійність результатів, а також основних висновків дослідницької роботи забезпечується комплексним використанням методів і методик, адекватних меті та завданням дослідження, якісним і кількісним аналізом одержаних даних, результатами експериментального навчання та розробленою технологією дистанційного навчання.

Результати дослідницької роботи висвітлювалися на Міжнародній науково-практичній конференції «Болонський процес очима студентів» (Видавництво Європейського університету, Київ, 2007 р.); Міжнародній науковій конференції «Філософія освіти і формування національної управлінської гуманітарно-технічної еліти» (IV Кримські педагогічні читання. Харківський політехнічний інститут, Алушта, 2008 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Моніторинг якості освіти» (НПУ імені М.П. Драгоманова, Київ, 2009 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання» (НПУ імені М.П. Драгоманова, Київ, 2009 р.), V-ї Міжнародної конференції «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (КНУ імені Тараса Шевченка, 2010 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Науково-методичні засади управління якістю освіти в університетах» (НПУ імені М.П. Драгоманова, Київ, 2011 р.).

Розроблені рекомендації використання технології дистанційного навчання впроваджено в навчальний процес кафедри теорії та історії педагогіки НПУ імені М.П. Драгоманова, ХНПУ імені Г.С. Сковороди (довідка № 57/465.01.43, від 24.02.2010), кафедри інформатики і кібернетики МДПУ імені Богдана Хмельницького (довідка № 06/902, від 12.05.2010), кафедри інформатики БДПУ м. Бердянськ (довідка № 019/322, від 15.04.2010).

Публікації: Результати дисертаційного дослідження оприлюднені у 9 публікаціях, серед них: 5 статей у наукових фахових виданнях, 2 методичних рекомендацій, 2 статті у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них та загальних висновків, додатків списку та використаної літератури. У дисертації міститься 10 таблиць та 12 рисунків. Список використаної літератури нараховує 182 найменувань. Загальний обсяг дисертації 205 сторінок, основний зміст роботи розкрито на 174 сторінках. Додатки розміщені на 13 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність та доцільність дослідження; визначено об'єкт, предмет, мету і завдання; охарактеризовано наукову новизну, методологічні й теоретичні основи та методи дослідження; висвітлено теоретичне й практичне значення одержаних результатів; наведено дані щодо їх апробації та впровадження.

У першому розділі **«Теоретичні засади організації навчання студентів на основі технології дистанційного навчання»** розглянуто проблему сучасних пошуків нових підходів до удосконалення навчального процесу через запровадження нових технологій навчання. Зокрема, в першому параграфі цього розділу представлені дані що торкаються уточнення змісту таких понять як: «дистанційне навчання», «дистанційна освіта», «педагогічні технології», «технології дистанційного навчання», «інформатизація», «інформаційно-освітнє середовище», «модель навчання» тощо.

Відзначається, що у наукових працях зустрічається велика кількість визначень поняття «дистанційне навчання», що характеризує різні підходи до його розуміння. Найбільш поширеним є визначення дистанційного навчання як особистісної продуктивної діяльності студента, що вибудовується за допомогою сучасних засобів телекомунікацій. Науковці доводять, що особистісний і телекомунікаційний характер навчання – основні ознаки дистанційного навчання (В.Ю. Биков, В.М. Кухаренко, В.А. Трайнев, Є.С. Полат, П.В. Стефаненко, А.В. Хуторской та ін.). Притримуємося у дослідженні визначення дистанційного навчання В.Ю. Бикова як забезпечення одержання освітніх послуг на відстані за допомогою нових комп'ютерних і комунікаційних технологій, універсальну, синтетичну, інтегральну, гуманістичну форму навчання. Таким чином, головною метою дистанційного навчання є надання однакових освітніх можливостей населенню у будь-яких районах країни за допомогою інформаційних і телекомунікаційних засобів.

У розділі теоретично обґрунтовано, що дистанційне навчання може бути у межах всіх видів дидактичної системи, тобто являти форму її існування. Важливими у дослідженні є положення про те, що професійно-орієнтована підготовка майбутніх учителів передбачає:

–засвоєння студентами не тільки предметного змісту, але й педагогічних прийомів, методів, технологій навчання в цілому;

–особистісне і професійно зорієнтоване предметне навчання контекстного типу в межах предметної підготовки;

–виконання методичних завдань при вивченні спеціальних дисциплін (аналіз змісту, складання навчального тексту, планування його вивчення і т.п.);

–включення студентів в систему науково-дослідної і науково-методичної роботи кафедри (за схемою: конспектування – реферування – анкетування – анотування – рецензування - науково-методична робота – науково-дослідна робота), позааудиторної діяльності;

–застосування моніторингу якості освіти: вхідний, поточний, постійний, проміжний і підсумковий контроль у вигляді комп'ютерного тестування;

–соціально-комунікативне середовище міжособистісної взаємодії.

З урахуванням відзначеного про дистанційне навчання можна говорити як про педагогічну технологію, що заснована на принципі самостійного навчання і ставить за мету творчий розвиток особистості.

Обов'язковою умовою ефективного використання телекомунікаційних мереж є якісне інформаційне наповнення, що забезпечує підтримку процесу навчання. Освітнє середовище системи освіти України покликане наповнити створені канали такою інформацією і забезпечити якісно нові умови для всієї системи освіти.

В розділі проаналізовані основні технології дистанційного навчання. Зокрема, детальному аналізу піддана гіпертекстова технологія навчання, технологія Інтернет, «технологія віртуальної реальності» та «технологія мультимедіа».

Визначено сутність загальнопедагогічної підготовки вчителя в системі його професійної компетенції, що важливим компонентом його готовності до професійно-педагогічної діяльності зумовлює змістове наповнення загальнопедагогічної підготовки.

Отже, *під організаційними засадами загальнопедагогічної підготовки* розуміємо забезпечення власної навчальної діяльності студента та її якісне інформаційне наповнення за допомогою дистанційних засобів. *До педагогічних засад* відносимо педагогічні умови ефективного використання дистанційного навчання в процесі загальнопедагогічної підготовки.

У другому розділі **«Моделювання загальнопедагогічної підготовки в умовах дистанційного навчання»** розкрито психолого-педагогічні аспекти навчальної діяльності в умовах дистанційного навчання. Зокрема, що технологічну основу проектування навчальних цілей забезпечує діяльнісний підхід, який орієнтує майбутнього фахівця на активне включення в різні види діяльності.

У розділі подано детальну характеристику моделі загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів в умовах дистанційного навчання (рис. 1). Головною метою розробленої моделі загальнопедагогічної підготовки в умовах дистанційного навчання є поетапне формування у майбутніх учителів готовності до професійної педагогічної діяльності за індивідуальною траєкторією та досягнення особистісних результатів завдяки створенню умов для кожного студента. Адекватно меті передбачено формування ґрунтовних теоретичних знань, практичних умінь і навичок з педагогічних дисциплін у майбутніх учителів. До основних завдань формування готовності майбутніх учителів до

подальшої педагогічної діяльності віднесено: адаптування комп'ютерних технологій дистанційного навчання; відбір оптимального теоретичного матеріалу з загально педагогічних дисциплін; обрання найефективніших форм, методів і прийомів навчання, що створюють необхідні умови самостійного опрацювання інформації; виокремлення й впровадження в навчальний процес педагогічних умов, що сприяють якісному засвоєнню знань з педагогічної теорії. Визначено принципи загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання такі: спрямованість змісту на майбутню професійну діяльність; забезпечення диференціації навчальних завдань; вибір способів керування навчально-пізнавальною діяльністю студентів; інтерактивність; забезпечення наочності та достатності навчального матеріалу; зворотний зв'язок; модульність та структурованість динамічність та багатоваріантність доступу до навчального матеріалу.

Моделюючи навчальну діяльність в умовах дистанційного навчання, значну увагу було зосереджено на інформаційно-освітньому середовищі (ІОС), яке органічно об'єднує особистісно-мотиваційний, процесуальний, когнітивний, діагностично-корекційний компоненти. Таке поєднання основних компонентів інформаційно-освітнього середовища в умовах дистанційного навчання розглядається як динамічна система, що являє собою цілісну сукупність освітніх ситуацій; ці ситуації дають змогу студенту вибирати студенту власну траєкторію навчання (Дмитренко Т.О., Ярецько К.В.). Основним засобом роботи з інформацією студентів в умовах такого інформаційно-освітнього середовища стає комп'ютер та інформаційні технології. В кінцевому підсумку це забезпечує спосіб взаємодії студентів, характерний своєю новизною саме інформаційного характеру, бо ставить людину перед необхідністю усвідомленого вибору, коригування й реалізації власної моделі навчання, пов'язаної з самостійною діяльністю. Тому, реалізуючи таку методологію в організації дистанційного навчання, було використані наступні підходи: особистісно орієнтований, індивідуальний, диференційований, технологічний. Тоді забезпечення процесу виявлення, реалізації та організаційно-педагогічної підтримки індивідуальної освітньої траєкторії студента в процесі загальнопедагогічної підготовки в умовах дистанційного навчання стає пріоритетним напрямом будь-якого дослідження.

Особистісно-мотиваційний компонент характеризується застосуванням стимулюючих моментів самого процесу навчання, з'ясуванням ставлення до навчання залежно від організації, перебігу та результатів навчальної діяльності. Показниками критерію мотивації цього компоненту моделі були визначені такі мотиваційні чинники, як навчальна мотивація, задоволеність від процесу навчання, професійний інтерес.

Когнітивний блок відображає зміст загальнопедагогічної підготовки, систему й порядок вивчення, етапи реалізації загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в ІОС за індивідуальною траєкторією учіння кожного студента, поетапне формування у майбутніх учителів когнітивної складової готовності до професійної педагогічної діяльності. Цей компонент забезпечить систематизацію та застосування знань на практиці, формування і поглиблення професійно спрямованих умінь і навичок, пов'язаних з професійною

педагогічною діяльністю. Критеріями когнітивного компоненту є рівень знань педагогічної теорії, продуктивність навчально-пізнавальної діяльності.

Процесуальний блок моделі загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів відображає якість навчальної діяльності студента, способи (форми) організаційно-методичного забезпечення, формування готовності майбутніх учителів до успішної реалізації своїх знань основ загальнопедагогічної підготовки, які стануть їм у пригоді під час професійної діяльності. Критеріями цього компоненту є характер взаємодії учасників навчального процесу, вміння і навички роботи в інформаційно-освітньому середовищі.

Діагностично-корекційний компонент характеризується наявністю механізмів діагностики якості знань педагогічної теорії студентів з наступною їх корекцією. В цьому компоненті здійснення контролю за навчальною діяльністю студентів (в умовах дистанційного навчання) доповнено вивченням вхідних та вихідних параметрів. Критеріями даного компоненту є самооцінка власних здібностей, здатність до самовдосконалення з урахуванням індивідуальних особливостей.

У третьому розділі **«Експериментально-дослідна перевірка можливостей загальнопедагогічної підготовки в умовах дистанційного навчання»** представлені результати дослідно-експериментальної роботи.

Метою констатувального експерименту було виявлення рівню володіння знаннями, уміннями і навичками у студентів з основ загальнопедагогічної підготовки та виявлення впливу домінуючих мотивів, що зумовлюють їхнє ставлення до вивчення педагогічної теорії. Результати дослідження показали в основному невисокий рівень практичного володіння педагогічною теорією та, відповідно, незначний інтерес студентів ПНЗ до її вивчення. Як показало анкетування, одним з основних чинників такого ставлення до навчального предмета було використання здебільшого методів викладання, спрямованих на механічне запам'ятовування матеріалу. Необхідність якісно змінити та посилити мотивацію студентів до вивчення педагогічної теорії за рахунок зростання пізнавального інтересу шляхом удосконалення їхньої теоретичної компетентності стала очевидною.

У дослідженні розроблено технологію послідовного залучення студентів до навчально-пізнавальної діяльності та визначено систему оцінювання її ефективності, яка передбачала діагностику навченості та научуваності кожного учасника навчального процесу. Поєднавши критерії навченості та научуваності, був одержаний інтегрований критерій – індекс підготовленості студентів до педагогічної діяльності, який визначався за бальною системою від 1 до 10.

При визначенні ефективності навчальної діяльності студентів враховується не лише зовнішній, але й внутрішній критерії і зокрема такі, як міра задоволеності власною підготовкою з курсів «Педагогіка» та «Історія педагогіки», стан емоційно-вольової сфери особистості, внутрішньо-колективні стосунки в групі, взаємодія викладача і студентів, рівень мотивації навчальної діяльності.

Формувальний експеримент передбачав апробацію експериментальної системи дистанційного навчання та встановлення залежності між створенням умов для позитивних змін у ряді особистісних характеристик студентів,

розвитком міжособистісних стосунків у групах, розвитком мотиваційної сфери особистості, стимулюванням пізнавального інтересу студентів із змінами у рівні загальнопедагогічної підготовки студентів.

Організація формувального експерименту вимагала урахування умов протікання, індивідуальних особливостей студентів та рівня володіння педагогічною теорією. Забезпечення оптимальних умов протікання процесу навчання зорієнтованого на майбутню професійну діяльність, було одним з найважливіших завдань експерименту.

Експеримент проводився в три етапи. Головним завданням експериментальної роботи на першому етапі було вивчення можливостей комп'ютера та розробка засобів підтримки вивчення студентами педагогічної теорії в межах тематики, передбаченої державною програмою. Враховуючи в основному низький рівень володіння педагогічною теорією студентами заочної форми навчання на початковому етапі, головна увага приділялась організації індивідуальної та самостійної роботи для засвоєння та удосконалення умінь і навичок педагогічної професійної діяльності. На цьому етапі переважала робота, що спрямована на посилення мотивації навчальної діяльності, правила використання комп'ютера як основного інструмента спілкування студентів та вправи, що забезпечували роботу, спрямовану на розв'язування педагогічних ситуацій. У процесі такої підготовки відбувалася практична апробація знань з педагогічної теорії, знань комп'ютерних технологій, розкривалися творчі можливості студентів, заняття ставали більш емоційно насиченими, закладалися основи доброзичливих стосунків в групі, зростала мотивація навчання.

Головною метою експерименту на другому етапі було використання комп'ютерних технологій для подальшого удосконалення професійної компетенції майбутніх учителів. Оскільки ситуації реального професійного спілкування не завжди були типовими, то на цьому етапі учасникам було запропоновано модель такої взаємодії, де знання педагогічної теорії та знання комп'ютерних технологій набувалися і впроваджувалися в процесі активної пошукової діяльності. Така взаємодія ставала можливою лише за умов справжньої активності та самостійності студентів, в яких в достатній мірі розвинута саморегуляція і самостійність навчальної діяльності.

На третьому етапі експерименту виявлена готовність студентів до впровадження практичних професійних завдань, передбачених загальнопедагогічною підготовкою та спрямувати їх у площину професійної діяльності, активізувати та удосконалити уміння роботи з мультимедійними засобами навчання. Вивчення кожної теми курсів «Педагогіка» та «Історія педагогіки» передбачало таку організацію, яка гарантувала добротну орієнтацію в одній із новітніх технологій, забезпечувала ознайомлення і продуктивне засвоєння та вдосконалення уміння студентів працювати з комп'ютером.

Проведений якісний аналіз результатів експерименту за критерієм індексу готовності засвідчив про значну перевагу використання комп'ютерних технологій та засобів їх підтримки в навчальному процесі. Зокрема, після завершення експерименту на високому рівні знань педагогічної теорії в

експериментальних групах знаходилося 20,3 % студентів (7,9 % на початку); на достатньому рівні відповідно 59 % (38,8 % на початку); на задовільному рівні залишилося лише 20,7 % студентів (47,3 % на початку) і не було студентів що мали незадовільний рівень (6 % на початку).

В контрольних групах відбулися менш істотні якісні зміни. Так після завершення експерименту високий рівень знань педагогічної теорії як складової професійної педагогічної діяльності мали 12,4 % студентів (8,8 % на початку), достатній рівень відповідно 45,8 % студентів (41,7 % на початку), задовільний рівень мали 41,8 % студентів (44,5 %) і не залишилося студентів з незадовільними (5,0 % на початку) показниками.

Результати діагностики рівнів знань педагогічної теорії студентів на початку і після завершення формувального експерименту представлені на діаграмі (рис. 2.)

Рис. 2. Динаміка приросту позитивних результатів та якісних переміщень на більш високі рівні володіння загальнопедагогічною підготовкою майбутніх учителів.

Слід відзначити, що в процесі експерименту відбулися якісні переміщення студентів з одного рівня на інший, при цьому в експериментальних групах темпи приросту позитивних результатів були значно вищими. Так, в експериментальних групах зростання кількості студентів з високим рівнем знань педагогічної теорії, а також індексу підготовленості до професійної діяльності за весь період експерименту зроста на 12,4 %, а в контрольних групах на 3,6 %; із задовільним рівнем - на 20,2 % і 4,1 % в контрольних групах. Зменшилася відповідно кількість студентів із задовільним індексом знань педагогічної теорії, про що свідчать темпи переміщення студентів із задовільного на достатній та високий рівні оволодіння педагогічною теорією, які в експериментальних групах становили 20,7 %, а в контрольних залишились 41,8 %, що майже не відрізняється від показника на початку експерименту (44,5 %). Динаміка приросту позитивних результатів та якісних переміщень на більш високі рівні володіння педагогічною теорією представлені на діаграмі (див. рис. 1).

Оскільки ефективність навчання визначається і внутрішніми показниками і передусім мірою задоволеності самих студентів результатами своєї власної навчальної діяльності, на кожному з етапів в дослідженні фіксувався індекс задоволеності власною професійною підготовкою. Порівняльний аналіз індексу задоволеності студентів свідчить про його зростання на кожному етапі навчання. При цьому максимальні відмітки індексу задоволеності досягнуті на третьому етапі ($I=0,87$), досить високим він був, на нашу думку, на другому етапі ($I=0,78$), та мінімальний на першому етапі ($I=0,25$). Пояснюється це, на нашу думку, процесом адаптації студентів до нових умов навчання в навчальному закладі.

Слід також відзначити, що одержані експериментальні дані щодо формування самооцінки студентів, яка є важливим важелем професійного становлення спеціаліста, показали, що вона в середньому виявилася помітно вищою в експериментальних групах, ніж у студентів контрольних груп. При

цьому в експериментальних групах спостерігалася тенденція до певного її заниження у порівнянні з оцінкою компетентних експертів (викладачів), а студенти контрольних груп оцінювали себе більш об'єктивно, іноді навіть дещо завищено. В обох групах найбільш вимогливими до себе виявилися студенти високого і середнього рівнів розвитку самооцінки. Самооцінка студентів низького рівня і експертна оцінка компетентних викладачів в основному мали незначні розбіжності: в експериментальних групах – в бік заниження, в контрольних групах – в бік завищення.

У ході безпосереднього спостереження за студентами щодо їхньої участі в професійній педагогічній підготовці досліджувався характер взаємодії учасників навчального процесу. Було відзначено, що експериментальна технологія навчання з використанням інформаційних технологій сприяла виникненню якісних змін в організації та змісті взаємодії викладача і студентів. За результатами дослідження було виділено три рівні взаємостосунків викладача і студентів: неділовий, неоперативно-діловий, оперативно-діловий. Студенти, які знаходились на рівні неділових взаємостосунків, характеризувалися тим, що майже не брали участі в обговоренні та розв'язуванні поставлених завдань або їхня участь була мінімальною.

Неоперативно-діловий стиль взаємостосунків характеризувався недостатнім проявом готовності студентів до професійної педагогічної діяльності; так помітна теоретична обмеженість в розумінні основних педагогічних закономірностей не дозволяли їм практично включатися в процес розмови на задану тему і тому в їхніх стосунках відчувалася певна скутість, страх висловити власні думки.

Студенти, що перебували на рівні оперативно-ділових стосунків, вільно використовували педагогічну термінологію та правильно визначали роль комп'ютера в навчальній діяльності, мали навички пошуку інформації за допомогою комп'ютера.

Експериментальні дані свідчать, що характер взаємодії студентів у навчальній діяльності в експериментальних групах був здебільшого оперативно-діловим (11 із 24 проаналізованих занять), на трьох заняттях переважав неоперативно-діловий характер стосунків, і лише перші два заняття з використанням комп'ютерних технологій були близькими до неділового. Це пояснюється, передусім, ще недостатнім досвідом використання співробітництва студентів при вивченні педагогічної теорії і наявністю нестійкого психологічного клімату в групі.

У процесі експериментального дослідження визначалася динаміка внутрішньокolleктивних стосунків у групах. В основу визначення даного показника було покладено один з компонентів міжособистісного спілкування, яке М.М. Обозов називає «взаємними діями», що виявляються у співдії, бездії та протидії. Співдія, відповідно, розглядається як взаємодопомога, бездія – як пасивність та інертність учасників, протидія – як свідоме чи неусвідомлене протистояння діям інших. Як показав експеримент, студенти експериментальних груп виявили більшу схильність до співпраці, взаємодопомоги та колективної спрямованості. Рівень бездії не спостерігався практично ні на одному занятті в експериментальних групах, хоча на перших

трьох заняттях з'являлися елементи протидії. Це пояснюється, що в окремих студентів наяву різнополярна спрямованість.

Досліджувався також вплив експериментальної технології використання комп'ютера на продуктивність навчально-пізнавальної діяльності студентів. Аналізуючи результати експерименту за цим показником, було виділено три рівні продуктивності навчально-пізнавальної діяльності студентів: а) репродуктивний, б) репродуктивно-перетворюючий та в) продуктивний (творчий).

За результатами експериментального дослідження більшість занять у студентів дистанційної форми навчання були реалізовані технології навчання, що характеризувалися продуктивним рівнем навчально-пізнавальної діяльності. *Творчий рівень* був характерним для занять, на яких використовувалися елементи ділової гри та розв'язувалися педагогічні ситуації, що передували їх проведенню, причому його стабільність простежувалася здебільшого на другому та третьому етапах, коли студенти вже мали певний досвід і знання та здобули навички комп'ютерної навчальної діяльності. *Репродуктивний рівень* спостерігався на перших заняттях, в основному на першому етапі, коли студенти ще не мали певного досвіду володіння педагогічною теорією та навичок використання комп'ютерних технологій.

Експеримент показав, що впровадження комп'ютерних технологій в навчальний процес позитивно вплинуло на зростання професійного інтересу, що в свою чергу сприяло посиленню мотиваційної спрямованості студентів. Це зрозуміло, оскільки комп'ютерні технології, що використовувались на заняттях з курсів «Педагогіка» та «Історія педагогіки» (зокрема на другому та третьому етапах), імітували характер їхньої майбутньої професійної педагогічної діяльності, а отже, націлювали їх на більш глибоке оволодіння знаннями, уміннями та навичками, сприяли формуванню професійного мислення.

Результати експерименту, одержані за допомогою методів спостереження, опитування та бесіди, доводять, що на засвоєння якісних професійних знань студентів вплинула емоційна насиченість занять та психологічний настрій учасників. У ході нашого дослідження кожне заняття мало професійно-спрямовуючий характер. У процес навчання зорієнтованого на майбутню професійну діяльність вводилися елементи змагання та створювалися умови спрямовані на досягнення якісних результатів, працювали над підвищенням інтересу та захоплення студентів майбутньою професійною діяльністю. Наслідком цього стало формування особливого емоційного підйому на заняттях, особливого мікроклімату, який також сприяв подоланню психологічних бар'єрів у професійній педагогічній діяльності, що створювало активність, ініціативність та творчість студентів.

Аналіз результатів анкетних опитувань, що здійснювалися у процесі експериментально-дослідницької роботи, засвідчив відчутне зростання рівня мотивації до вивчення курсів «Педагогіка» та «Історія педагогіки» у студентів. Таке зростання пояснюється вдало реструктуризованим змістом навчального матеріалу, вдалим добором комп'ютерних технологій і, як показав експеримент, лише комп'ютерні технології забезпечують справді наближене до реального життя виконання тієї ролі, яка максимально включає студента у

професійну діяльність. Аналіз результатів опитувань студентів експериментальних груп показав, що на першому етапі 66,0 % студентів виявили зацікавленість та мали інтерес до вивчення педагогічної теорії, 17,0 % - були байдужими, 5% - мали навіть негативне ставлення і лише 12,0% - розуміли справжню необхідність володіння педагогічною теорією. Вже на третьому етапі динаміка розвитку мотиваційно-спонукальної функції докорінно змінилася. Так, 89, % студентів експериментальних груп мали чітко виражені позитивні мотиви щодо вивчення педагогічної теорії, і тільки у 11,0 % студентів процес загально педагогічної підготовки не викликав певної міри зацікавленості. У контрольних групах на першому етапі показники щодо мотиваційної функції були аналогічними з показниками експериментальних груп. Проте на третьому етапі лише 56,0 % студентів (71,0% - на початку) виявляли інтерес та зацікавленість до вивчення педагогічної теорії, 27,0 % (18% - на початку) – були байдужими, вони вчили педагогічну теорію «для оцінки» і лише 17,0 % (9,0 % - на початку) – мали визначені мотиви, що базувалися на професійному використанні педагогічних знань.

Результати проведеного шкалювання студентів дали змогу визначити найважливіші мотиваційні фактори щодо їхньої участі у професійній педагогічній діяльності. Так, студенти експериментальних груп на перший план ставили мотиви успіху, пов'язані з можливістю здобути, поглибити власні знання та прагненням розкрити свої можливості у майбутній професійній діяльності. У студентів контрольних груп важливими виявилися мотиви, пов'язані з можливістю отримати вищі оцінки за участь у професійній педагогічній діяльності, в той час, як в експериментальних групах ці мотиви займають останні місця.

У дисертації наведене теоретичне узагальнення і нове розв'язання наукового завдання, що виявилось у розробці моделі загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання. На основі теоретичного аналізу та результатів дослідно-експериментальної роботи зроблено такі висновки:

ВИСНОВКИ

1. Установлено, що сучасні освітні процеси, які орієнтовані на формування, єдиного світового інформаційно-освітнього простору, що є собою сукупністю локалізованих просторів різного рівня, інтегрованих у загальну систему отримання знань. Це забезпечує реалізацію принципів відкритої освіти впродовж усього життя, коли одержанню нових знань не заважають ні географічні, ні вікові, ні соціально-культурні чи інші фактори.

Показано, що в умовах технологізації, особливої актуальності набуває проблема професійної підготовки майбутнього вчителя, зокрема його загальнопедагогічної підготовки, як структуротворчого складника системи педагогічної освіти. Аналіз наукових робіт з цієї проблеми показав, що дослідження щодо загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя в умовах дистанційного навчання знаходяться на периферії наукового пошуку. Також відсутні роботи, в яких були б науково обґрунтовані конкретні методи побудови оптимальної структури навчальної інформації, інформатизації,

інтенсифікації, організації контролю і процесу навчання при загальнопедагогічній підготовці студентів в умовах дистанційного навчання. З'ясовано, що стає можливим формування спеціаліста нового типу, котрий уміє працювати з інформацією – основною цінністю інформаційного суспільства.

2. Дистанційне навчання більш рентабельне, ніж традиційна форма дидактичної системи, оскільки дає змогу охопити більшу кількість студентів, ніж у традиційних умовах. Модульне навчання рентабельніше, ніж інші види дидактичних систем, оскільки індивідуалізація навчання у модульній дидактичній системі досягається не за рахунок інтенсифікації педагогічної праці або зменшення кількості студентів у групі, а завдяки раціоналізації педагогічного процесу. Таким чином, дистанційне навчання - це якісно новий рівень організації освіти.

У сучасних умовах найефективнішою дистанційною дидактичною системою є модульна дистанційна дидактична система, оскільки саме вона являє собою педагогічну технологію, що за своєю сутністю є особистісно орієнтованою і дає змогу оптимізувати навчальний процес, забезпечити його цілісність у досягненні мети навчання, розвитку пізнавальної та особистісної сфер студентів, а також поєднати жорстке управління пізнавальною діяльністю з широкими можливостями для їхньої самостійної роботи.

3. Розроблена експериментальна методика діагностики ефективності системи дистанційного навчання у процесі загальнопедагогічної підготовки із використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій сприяла підвищенню активності, пізнавальної діяльності студентів, призвела до перебудови навчального процесу в бік самостійних форм навчання, що дає нові поштовхи у розв'язанні теоретичних і практичних завдань пов'язаних з вивченням загальнопедагогічних положень. Установлено, що ефективність використання системи дистанційного навчання під час загальнопедагогічної підготовки залежить від багатьох факторів, зокрема спеціальної організації навчально-виховного процесу, створення необхідних психолого-педагогічних умов, внесення змін і доповнень до змісту навчальних дисциплін і їх програм, надання методичних рекомендацій, та систематичної роботи щодо формування і удосконалення окремих складників процесу підготовки майбутнього педагога.

4. З'ясовано, що використання комп'ютерних та мультимедійних технологій, і передусім електронних підручників, забезпечує формування цілісного сприймання і розуміння процесів та явищ на основі широкого залучення банків даних, вільного доступу до інформаційних джерел, обробки великих обсягів інформації, дає змогу самостійно досягати навчальних цілей шляхом візуалізації процесу вирішення проблеми, оперативного пошуку інформації під час розв'язання навчально-пізнавальних завдань.

5. Розроблена і експериментально перевірена модель загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів під час їх навчання. В основу побудованої моделі покладено принципи особистісно орієнтованого навчання та інтерактивні методи навчання. Модель зорієнтована на поступове залучення студентів до усвідомлення себе як майбутніх фахівців та активізації на цій основі механізмів самовизначення, самонавчання, самоконтролю.

На основі моделі загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів

розроблено програмне організаційно-методичне забезпечення, основою якого стали електронні навчальні курси «Педагогіка» та «Історія педагогіки».

В ході педагогічного експерименту підтверджена ефективність розробленого організаційно-методичного забезпечення – електронних навчальних курсів «Педагогіка» та «Історія педагогіки».

Отримані результати дозволили намітити деякі напрями подальших досліджень - детальніший психолого-педагогічний аналіз та пошук засобів розвитку системи дистанційного навчання, структурування моделі загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах навчання з відривом від виробництва, що особливо актуально в умовах запровадження безперервної освіти та акмеологічної підготовки вчителя.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО В ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Прокоф'єв Є.Г. Дистанційна підготовка майбутнього вчителя, як метод формування індивідуалізації навчання / Є.Г. Прокоф'єв // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 11: збірник наукових праць / За ред. П.В. Дмитренка, В.Д. Сиротюка. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – С. 237-244.

2. Прокоф'єв Є.Г. Модель загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів в умовах інформаційно-освітнього середовища / Є.Г. Прокоф'єв // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: - Випуск 7 (14): збірник наукових праць / Редрада. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – С. 203-207.

3. Прокоф'єв Є.Г. Організаційно-педагогічні аспекти забезпечення якості загальнопедагогічної підготовки засобами дистанційного навчання / Прокоф'єв Є.Г. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 18: збірник наукових праць / За ред. В.Д. Сиротюка. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – С. 212-218.

4. Прокоф'єв Є.Г. Педагогічні умови забезпечення якості загальнопедагогічної підготовки за дистанційною формою навчання / Є.Г. Прокоф'єв // Вища освіта України - Додаток 4, том IV (22), 2010 р. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» – Київ: Вид-во КНУ імені Т. Шевченка, 2010 р. – С. 306-313.

5. Прокоф'єв Є.Г. Организация самостоятельной работы студентов с применением технических средств обучения и новых информационных технологий / Є.Г. Прокоф'єв // Теорія і методика навчання інформатики та математики: зб. наук. праць. – Вип. 3. – Мелітополь: МДПУ, 2004. – С. 139.

Методичні рекомендації:

6. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Обчислювальна техніка та технічні засоби навчання» для студентів заочної форми навчання. / Укладач: Прокоф'єв Є.Г. – Мелітополь. 2006. – 64 с.

7. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Обчислювальна техніка і основи програмування» / Укладач: Прокоф'єв Є.Г. – Мелітополь. 2006. – 47 с.

Матеріали науково-практичних конференцій:

8. Прокоф'єв Є.Г. Інноваційні освітні технології в процесі індивідуалізації навчання / Євген Прокоф'єв // Болонський процес очима студентів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: Київ, 14 грудня 2007 р. У 2-х томах / Редкол.: І.І. Тимошенко та ін.. – К.: Ви-во Европ. ун-ту, – 2008. – Т 1. – С. – 233-236.

9. Прокоф'єв Є.Г. Науково-теоретичні основи моделі загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів в умовах дистанційного навчання / Прокоф'єв Є.Г. // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету: матеріали звітної-наукової конференції викладачів університету за 2008 рік, 5-6 лютого 2009 року / Укл. Г.І. Волинка, О.В. Уваркіна, О.П. Симоненко, О.П. Ємельянова. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – С. 176-177.

АНОТАЦІЇ

Прокоф'єв Є.Г. Організаційно-педагогічні засади загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія та методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Київ, 2011.

В дисертації розглядається організаційно-педагогічні засади загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів в умовах дистанційного навчання у ВНПЗ.

Розроблено і експериментально перевірено модель навчання, побудовану на основі використання комп'ютерних технологій в поєднанні з модульною дидактичною системою загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів в умовах дистанційного навчання, також подано детальну характеристику цієї моделі та досліджені і з'ясовані організаційно-педагогічні і технологічні передумови її формування.

Доведено, що впровадження комп'ютерних технологій навчання сприяє більше повному оволодінню студентами системою знань та умінь, розвиває творчу спрямованість пізнавальної діяльності студентів, допомагає формуванню професійних і особистісних якостей.

Ключові слова: дистанційне навчання, загальнопедагогічна підготовка, дидактична система, інформаційні технології, модель навчання, формування професійних умінь і навичок, навчальна діяльність студентів.

Прокофьев Е.Г. Организационно-педагогические аспекты общепедагогической подготовки будущих учителей в условиях дистанционного обучения. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 - теория и методика профобразования. Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. - Киев, 2011.

В диссертации исследуются организационно-педагогические аспекты общепедагогической подготовки будущих учителей в условиях дистанционного обучения в учебных педагогических заведениях (УПЗ). И в частности, проанализировано современное состояние дистанционного образования в Украине. Уточнено содержание таких понятий как: дистанционное обучение, дистанционное образование, педагогические технологии, технологии дистанционного обучения, информатизация, воспитательная среда, модель обучения и т.п.

В диссертации установлено, что современные образовательные процессы, которые ориентированы на формирование, единственного мирового информационно образовательного пространства, которое является собой совокупностью локализованных пространств разного уровня, интегрированных в общую систему получения знаний. Это обеспечивает реализацию принципов открытого образования на протяжении всей жизни, когда получению новых знаний не мешают ни географические, ни вековые, ни социально-культурные или другие факторы.

Показано, что в условиях технологизации, особенную актуальность приобретает проблема профессиональной подготовки будущего учителя, в частности его общепедагогической подготовки, как структуротворческой составляющей части системы педагогического образования. Анализ научных работ по этой проблеме показал, что исследования относительно общепедагогической подготовки будущего учителя в условиях дистанционной учебы находятся на периферии научного поиска. Также отсутствуют работы, в которых были бы научно обоснованы конкретные методы построения оптимальной структуры учебной информации, информатизации, интенсификации, организации контроля и процесса учебы при общепедагогической подготовке студентов в условиях дистанционной учебы. Выяснено, что становится возможным формирование специалиста нового типа, который умеет работать с информацией – основной ценностью информационного общества.

Изучена проблема поиска современных новых подходов усовершенствования учебного процесса через внедрение новых технологий обучения. Раскрыты психолого-педагогические аспекты учебной деятельности в условиях дистанционного обучения, которые влияют на формирование профессиональных умений и навыков в процессе дистанционного обучения, а именно, что технологическую основу проектирования учебных целей обеспечивает деятельностный подход, который предполагает активное включение будущего специалиста в разные виды деятельности. Изложены основные положения, определяющие обеспечение профессионально-

ориентированной информационной подготовки будущих учителей УПЗ в условиях дистанционного обучения. Доказано, что подготовка будущих педагогов должна быть связана с дальнейшей пропедевтикой их профессиональной деятельности, важной частью которой является использование информационных технологий, овладение которыми станет не только целью обучения, но и средством получения образования. Раскрыты проблемы усвоения педагогической теории как необходимой основы настоящего профессионализма и компетентности учителя.

В диссертации проанализированы основные технологии дистанционного обучения, а также даны рекомендации к разработке электронного мультимедийного учебника.

Детально описана разработанная модель общепедагогической подготовки будущих учителей в условиях дистанционного обучения. Предложены к изучению студентам учебные курсы «Педагогика» и «История педагогики», созданные на основе апробированной модели.

Практическое значение полученных результатов определено тем, что сформулированные в исследовании теоретические положения и выводы, полученные экспериментальные данные позволяют глубоко осмыслить эффективность использования системы дистанционного обучения для формирования общепедагогической подготовки будущих учителей, и прогнозировать целесообразные направления её дальнейшего совершенствования. Кроме того, полученные результаты диссертационного исследования могут быть использованы при подготовке учебников и учебных пособий по педагогической теории, разработке программно-методических материалов, при ведении спецкурсов и спецсеминаров.

Ключевые слова: дистанционное обучение, общепедагогическая подготовка, дидактическая система, информационные технологии, модель обучения, формирование профессиональных умений и навыков, учебная деятельность студентов.

Prokofiev Y.G. Organizational-pedagogical aspects of general pedagogical training in the conditions of remote studying for the future teachers. - Manuscript.

Dissertation for a candidate degree of pedagogical sciences in speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – National Pedagogical Dragomanov University. - Kyiv, 2011.

In the dissertation it is investigated organizational-pedagogical aspects of general pedagogical training of the future teachers in the conditions of remote studying in educational pedagogical institutions. Particularly, the current state of remote formation in Ukraine is examined. The meaning of such concepts as remote training, remote formation, pedagogical technologies, remote training technologies, informatization, the educational environment, training model, etc is specified.

The problem of search of modern new approaches of educational process improvement by introduction of new training technologies is discovered by the author.

Practical value of the received results is defined by that the theoretical positions and the conclusions formulated in research, the received experimental data allow to comprehend deeply efficiency of using of remote training system for formation of pedagogical competence of the future teachers, and to predict expedient directions of its further improvement. Besides, the received results of dissertational research can be used in compiling of textbooks and manuals of the pedagogical theory, developing of program methodical materials, at conducting special courses and specials seminars.

Keywords: remote training, general pedagogical training, didactic system, information technology, training model, formation of professional skills, educational activity of students.